

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาปัญหาทันตสุขภาพของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส เก็บข้อมูลด้วยการสอบถามผู้สูงอายุตัวอย่างในชมรมผู้สูงอายุ 324 คน ผลการวิจัยนำเสนอด้วยการบรรยายประกอบตารางเรียงตามลำดับ ดังนี้

- ข้อมูลทั่วไป
- การเข้าถึงบริการทันตสุขภาพ
- ภาวะทันตสุขภาพช่องปาก
- การดูแลความสะอาดช่องปาก

ข้อมูลทั่วไป

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะข้อมูลทั่วไปดังนี้

- เพศ พบว่า ผู้สูงอายุตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เป็นผู้สูงอายุชายร้อยละ 54.0 และผู้สูงอายุหญิงร้อยละ 46.0 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามเพศ

	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	175	54.0
หญิง	149	46.0
รวม	324	100.0

- อายุ พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างอยู่ในกลุ่มอายุ 60 - 64 ปี ร้อยละ 38.6 รองลงมากลุ่มอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไปร้อยละ 31.8 และกลุ่มอายุ 65 - 69 ปี ร้อยละ 29.6 โดยมีอายุน้อยสุด 60 ปี อายุสูงสุด 87 ปี และมีอายุเฉลี่ย 67.28 ปี ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามอายุ

	จำนวน	ร้อยละ
60 - 64 ปี	125	38.6
65 - 69 ปี	96	29.6
ตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป	103	31.8
รวม	324	100.0

หมายเหตุ

อายุต่ำสุด 60 ปี อายุสูงสุด 87 ปี อายุเฉลี่ย 67.28 ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุ 6.49

3. สถานภาพสมรส พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างในครั้งนี มีสถานภาพสมรสคู่ร้อยละ 80.6 เป็น
แยกกันอยู่/ หม้ายร้อยละ 19.4 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามสถานภาพสมรส

	จำนวน	ร้อยละ
สมรส	261	80.6
แยกกันอยู่/ หม้าย	63	19.4
รวม	324	100.0

4. การศึกษา พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 59.3 จบประถมศึกษา
ร้อยละ 35.2 จบมัธยมศึกษาร้อยละ 4.6 และจบ ปวส.หรือระดับอนุปริญญาร้อยละ 0.9 ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามการศึกษา

	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	192	59.3
ประถมศึกษา	114	35.2
มัธยมศึกษา	15	4.6
ปวส./ อนุปริญญา	3	0.9
รวม	324	100.0

5. อาชีพ พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ร้อยละ 68.2 เป็นแม่บ้านร้อยละ 31.2 และประกอบอาชีพค้าขายร้อยละ 0.6 ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามอาชีพ

	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	221	68.2
แม่บ้าน	101	31.2
ค้าขาย	2	0.6
รวม	324	100.0

6. รายได้เฉลี่ยแต่ละเดือน พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้ตั้งแต่ 1,000 - 3,000 บาท ร้อยละ 51.2 รองลงมามีรายได้มากกว่า 3,000 บาทขึ้นไปร้อยละ 27.8 และมีรายได้ไม่เกิน 1,000 บาท ร้อยละ 21.0 ทั้งนี้รายได้ต่ำสุด 500 บาท สูงสุด 12,000 บาท รายได้เฉลี่ย 2,820.06 บาท ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามรายได้

	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1,000 บาท	68	21.0
1,000 - 3,000 บาท	166	51.2
มากกว่า 3,000 บาท	90	27.8
รวม	324	100.0

หมายเหตุ

รายได้ต่ำสุด 500 บาท รายได้สูงสุด 12,000 บาท รายได้เฉลี่ย 2,820.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายได้ 1,741.07 บาท

การเข้าถึงบริการทันตสุขภาพ

1. การรับบริการการตรวจฟันตั้งแต่อายุ 60 ปี จนถึงปัจจุบัน

1.1 การตรวจฟัน ผู้สูงอายุตัวอย่าง จำนวน 324 คน พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยรับบริการการตรวจฟันร้อยละ 61.4 และที่เคยรับบริการการตรวจฟัน ร้อยละ 38.6 โดยผู้สูงอายุที่ไม่เคยเข้ารับบริการการตรวจฟัน พบว่าเป็นชายร้อยละ 56.6 เป็นหญิงร้อยละ 67.1 มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป อายุ 65 - 69 ปี และอายุน้อยกว่า 65 ร้อยละ 70.9, 63.5, 52.0 ตามลำดับ ในส่วนของระดับการศึกษา พบว่าผู้สูงอายุไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 66.7 หรือเรียนระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่า ร้อยละ 53.8 ด้านรายได้ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 1,000 บาท ร้อยละ 73.5 รายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท ร้อยละ 66.3 และมีรายได้มากกว่า 3,000 บาทขึ้นไปร้อยละ 43.3

ในส่วนของผู้สูงอายุตัวอย่างที่เคยเข้ารับบริการการตรวจฟัน พบว่าเป็นชายร้อยละ 43.4 เป็นหญิงร้อยละ 32.9 ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 48.0 อายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 36.5 และมีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 29.1 การศึกษา พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างมีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 46.2 ส่วนผู้สูงอายุตัวอย่างที่ไม่ได้เรียนหนังสือเพียงร้อยละ 33.3 ด้านรายได้ จะมีรายได้มากกว่า 3,000 บาทขึ้นไป รายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาทและรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 56.7, 33.7, 26.5 ตามลำดับ

เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square test) การรับบริการการตรวจฟันตั้งแต่อายุ 60 ปี จนถึงปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับอายุ และการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับรายได้ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการรับบริการการตรวจฟันตั้งแต่อายุ 60 ปี จนถึงปัจจุบัน ไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจฟันจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา และ รายได้

	เคยตรวจ		ไม่เคยตรวจ		ผลการทดสอบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	χ^2	p
ยอดรวม	125	38.6	199	61.4	3.77	0.052
เพศ						
ชาย	76	43.4	99	56.6		
หญิง	49	32.9	100	67.1	8.75	0.013
อายุ						
น้อยกว่า 65 ปี	60	48.0	65	52.0		
65 - 69 ปี	35	36.5	61	63.5		
ตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป	30	29.1	73	70.9	5.47	0.019
การศึกษา						
ไม่ได้เรียน	64	33.3	128	66.7		
ประถมและสูงกว่า	61	46.2	71	53.8	18.28	0.000
รายได้						
น้อยกว่า 1,000 บาท	18	26.5	50	73.5		
1000 - 3,000 บาท	56	33.7	110	66.3		
มากกว่า 3,000 บาท	51	56.7	39	43.3		

1.2 รับบริการตรวจฟันทุกปีหรือน้อยปีละ 2 ครั้ง พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างที่เคยเข้า
รับการตรวจฟันจำนวน 125 คน โดยมีผู้สูงอายุที่ไม่ได้ตรวจทุกปี และไม่ได้ตรวจฟันอย่างน้อยปีละ
2 ครั้ง เท่ากัน คือ ร้อยละ 100.0 ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามการรับบริการตรวจฟันทุกปีหรืออย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

	จำนวน	ร้อยละ
ตรวจทุกปี		
ตรวจทุกปี	0	0
ไม่ได้ตรวจทุกปี	125	100.0
ตรวจอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง		
ได้ตรวจ	0	0
ไม่ได้ตรวจ	125	100.0
รวม	125	100.0

1.3 ความพึงพอใจในการรับบริการ ผู้สูงอายุตัวอย่างจำนวน 125 คน พบว่าส่วนใหญ่จะได้รับความสะดวกเป็นบางครั้งร้อยละ 80.8 ได้รับการดูแลอย่างดีร้อยละ 52.0 และส่วนมากมีความพึงพอใจในการรับบริการระดับปานกลาง ร้อยละ 70.4 และมีความพึงพอใจมากร้อยละ 29.6 ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามความพึงพอใจในการรับบริการ

	จำนวน	ร้อยละ
1. ได้รับความสะดวกเป็นบางครั้ง	101	80.8
2. การได้รับการดูแลเป็นอย่างดี	65	52.0
3.ความพอใจในการรับบริการ		
ไม่พอใจเลย	0	0
พอใจปานกลาง	88	70.4
พอใจมาก	37	29.6
รวม	125	100.0

1.4 เหตุผลการไม่ไปรับบริการ ผู้สูงอายุตัวอย่างจำนวน 199 คน พบว่าส่วนใหญ่ที่ไม่ไปรับบริการเนื่องจากไม่มีสิ่งผิดปกติในช่องปากร้อยละ 65.3 รองลงมา รอให้อาการมากขึ้นจึงไปหา

หมอฟันร้อยละ 33.7 และไม่มีเวลาหรือกลัวการทำฟันร้อยละ 22.1 นอกจากนั้น ผู้สูงอายุตัวอย่างเมื่อมีปัญหาก็ไม่มีใครพาไป ไม่มีเงินและที่ตั้งของสถานบริการสาธารณสุขอยู่ไกล ร้อยละ 8.5, 5.0, 1.0 ตามลำดับ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามเหตุผลการไม่ไปรับบริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (n = 199)

	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มีเวลา	44	22.1
2. ไม่มีเงิน	10	5.0
3. กลัวการทำฟัน	44	22.1
4. ไม่มีใครพาไป	17	8.5
5. สถานบริการอยู่ไกล	2	1.0
6. รอให้อาการมากขึ้น จึงไปหาหมอฟัน	67	33.7
7. ไม่มีสิ่งผิดปกติในช่องปาก	130	65.3

2. การเข้าถึงบริการเมื่อมีปัญหาสุขภาพช่องปากตั้งแต่อายุ 60 ปี จนถึงปัจจุบัน

2.1 ปัญหาสุขภาพช่องปาก ผู้สูงอายุตัวอย่าง จำนวน 324 คน พบว่าส่วนใหญ่จะมีปัญหาสุขภาพช่องปากร้อยละ 51.2 (n = 166) ซึ่งปัญหาสุขภาพช่องปากที่พบในผู้สูงอายุตัวอย่าง เป็นปัญหาในเรื่องการปวดฟันหรือเสียวฟัน ฟันโยก เหงือกอักเสบ บวมหรือมีหนอง มีฟันผุหรืออุด ค้างบนตัวฟัน และมีสิ่งผิดปกติในช่องปาก ร้อยละ 98.2, 36.1, 14.5, 13.9, 4.8 ตามลำดับ และตั้งแต่ อายุ 60 ปี จนถึงปัจจุบัน ผู้สูงอายุตัวอย่างไม่เคยมีปัญหาสุขภาพช่องปากเลยร้อยละ 48.8 (n = 158) ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามปัญหาสุขภาพช่องปาก

	จำนวน	ร้อยละ
ยังไม่เคยมีปัญหา	158	48.8
มีปัญหา ในเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	166	51.2
1. มีฟันผุหรือจุดดำบนตัวฟัน	23	13.9
2. ปวดฟันหรือเสียวฟัน	163	98.2
3. ฟันโยก	60	36.1
4. เหงือกอักเสบ บวมและมีหนอง	24	14.5
5. มีสิ่งผิดปกติในช่องปาก	8	4.8

2.2 การรับบริการเมื่อมีปัญหา จากการสอบถามผู้สูงอายุตัวอย่างจำนวน 166 คน พบว่าเมื่อมีปัญหาสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุตัวอย่างจะไปพบหมอฟันร้อยละ 51.2 และไม่ไปพบหมอฟันร้อยละ 48.8 โดยผู้สูงอายุตัวอย่างที่ไปพบหมอฟันเป็นชายร้อยละ 49.5 เป็นหญิงร้อยละ 53.3 มีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 52.1 อายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 51.9 และมีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไปร้อยละ 47.5 ระดับการศึกษามีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 54.1 และไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 48.9 ในส่วนของรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้มากกว่า 3,000 บาทขึ้นไป รายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท และรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 60.0, 47.4, 42.9 ตามลำดับ

ส่วนผู้สูงอายุตัวอย่างเมื่อมีปัญหาสุขภาพช่องปากไม่ไปพบหมอฟันเป็นชายร้อยละ 50.5 เป็นหญิงร้อยละ 46.7 มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 52.5 มีอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 48.1 และมีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 47.2 การศึกษาของผู้สูงอายุตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 51.1 รองลงมาศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 45.9 ส่วนรายได้มีรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 57.1 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท ร้อยละ 52.6 และมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไปร้อยละ 40.0

เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square test) การไปพบหมอฟันของผู้สูงอายุตัวอย่างที่มีปัญหาสุขภาพช่องปากไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ การศึกษาและรายได้ ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุที่ไปพบหมอพื้นบ้านจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษาและ รายได้ (เฉพาะผู้สูงอายุที่มีปัญหา)

	ไปพบหมอพื้น		ไม่ไปพบหมอพื้น		ผลการทดสอบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	χ^2	p
ยอดรวม	85	51.2	81	48.8	0.25	0.618
เพศ						
ชาย	45	49.5	46	50.5		
หญิง	40	53.3	35	46.7	0.30	0.861
อายุ						
น้อยกว่า 65 ปี	38	52.8	34	47.2		
65 - 69 ปี	28	51.9	26	48.1		
ตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป	19	47.5	21	52.5	0.44	0.510
การศึกษา						
ไม่ได้เรียน	45	48.9	47	51.1		
ประถมและสูงกว่า	40	54.1	34	45.9	2.65	0.266
รายได้						
น้อยกว่า 1,000 บาท	6	42.9	8	57.1		
1,001 - 3,000 บาท	46	47.4	51	52.6		
มากกว่า 3,000 บาท	33	60.0	22	40.0		

2.3 ความพึงพอใจเมื่อไปรับบริการ พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างจำนวน 85 คน ได้รับความสะดวกในการบริการเป็นบางครั้ง ร้อยละ 75.3 ได้รับการดูแลเป็นบางครั้ง ร้อยละ 56.5 และมีความพึงพอใจในการรับบริการระดับปานกลาง ร้อยละ 68.2 รองลงมามีความพึงพอใจมากร้อยละ 31.8 ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามความพึงพอใจเมื่อไปรับบริการ

	จำนวน	ร้อยละ
1. ได้รับความสะดวกเป็นบางครั้ง	64	75.3
2. การได้รับการดูแลเป็นบางครั้ง	48	56.5
3. ความพอใจในการรับบริการ		
ไม่พอใจเลย	0	0
พอใจปานกลาง	58	68.2
พอใจมาก	27	31.8

2.4 เหตุผลไม่ไปรับบริการเมื่อมีปัญหาสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุตัวอย่างจำนวน 81 คน ซึ่งผู้สูงอายุตัวอย่างสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่าส่วนใหญ่ผู้สูงอายุตัวอย่างจะรอให้ฟันหลุดเอง ซี่งยากินเอง กลัวการทำฟัน ไม่มีเวลา และไม่มีใครพาไปหรือสถานบริการสาธารณสุขอยู่ไกล ร้อยละ 93.8, 66.7, 38.3, 8.6, 1.2 ตามลำดับ ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามเหตุผลไม่ไปรับบริการเมื่อมีปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (n = 81)

	จำนวน	ร้อยละ
1. ซี่งยากินเอง	54	66.7
2. รอให้ฟันหลุดเอง	76	93.8
3. ไม่มีเวลา	7	8.6
4. ไม่มีใครพาไป	1	1.2
5. กลัวการทำฟัน	31	38.3
6. สถานบริการอยู่ไกล	1	1.2

ภาวะทันตสุขภาพช่องปาก

1. สภาพการมีฟันในปากของผู้สูงอายุตัวอย่าง จำนวน 324 คน พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างที่ไม่มีฟันในปาก ร้อยละ 13.0 เป็นชายร้อยละ 12.6 เป็นหญิงร้อยละ 13.4 มีอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 19.8 รองลงมาอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไปร้อยละ 17.5 และมีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 4.0 ด้านการศึกษาผู้สูงอายุตัวอย่างไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 15.1 และศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่า ร้อยละ 9.8 การมีรายได้มากกว่า 3,000 บาทขึ้นไป รองลงมารายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท และรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 13.3, 13.2, 12.7 ตามลำดับ

ผู้สูงอายุตัวอย่างที่มีฟันแท้ทั้งปาก ร้อยละ 22.2 เป็นชายร้อยละ 62.3 เป็นหญิงร้อยละ 51.0 มีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 70.4 รองลงมาอายุระหว่าง 65 - 69 ร้อยละ 53.1 และมีอายุตั้งแต่ 70 ปี ร้อยละ 44.7 การศึกษาผู้สูงอายุตัวอย่างไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 51.6 และศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่า ร้อยละ 65.2 ส่วนการมีรายได้จะมีรายได้มากกว่า 3,000 บาทขึ้นไป รองลงมารายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท และมีรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 63.3, 56.6, 50.0 ตามลำดับ

ผู้สูงอายุตัวอย่างที่มีฟันผสม (มีฟันแท้และฟันเทียมในปาก) ร้อยละ 7.7 เป็นชายร้อยละ 10.3 เป็นหญิงร้อยละ 4.7 มีอายุมากกว่า 70 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 8.7 รองลงมาอายุระหว่าง 65 - 69 ร้อยละ 8.3 และมีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 6.4 ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 9.9 และประถมศึกษาหรือสูงกว่า ร้อยละ 4.5 ในส่วนของรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท รองลงมารายได้ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไปและมีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท ร้อยละ 10.3, 8.9, 6.0 ตามลำดับ

ผู้สูงอายุตัวอย่างที่มีฟันเทียมทั้งปาก ร้อยละ 22.2 เป็นชายร้อยละ 14.9 เป็นหญิงร้อยละ 30.9 มีอายุมากกว่า 70 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 29.1 รองลงมาอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 19.2 และมีอายุระหว่าง 65 - 69 ร้อยละ 18.8 ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 23.4 และประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 20.5 ในส่วนของรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท รองลงมารายได้ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป และมีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท ร้อยละ 10.3, 8.9, 6.0 ตามลำดับ

เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square test) สภาพการมีฟันในปากของผู้สูงอายุตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับเพศ และอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนสภาพการมีฟันในปากกับการศึกษา และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามสภาพการมีฟันในปากกับเพศ อายุ การศึกษา และรายได้

	ไม่มีฟัน		ฟันแท้ทั้งปาก		มีผสม		เทียมทั้งปาก		ผลการทดสอบ	
	n	%	n	%	n	%	n	%	χ^2	p
ยอดรวม	42	13.0	185	57.1	25	7.7	72	22.2	14.38	0.002
เพศ										
ชาย	22	12.6	109	62.3	18	10.3	26	14.9		
หญิง	20	13.4	76	51.0	7	4.7	46	30.9	23.46	0.001
อายุ (ปี)										
<65	5	4.0	88	70.4	8	6.4	24	19.2		
65 – 69	19	19.8	51	53.1	8	8.3	18	18.8	7.41	0.060
≥70	18	17.5	46	44.7	9	8.7	30	29.1		
การศึกษา										
ไม่ได้เรียน	29	15.1	99	51.6	19	9.9	45	23.4	6.07	0.416
ประถมและสูงกว่า	13	9.8	86	65.2	6	4.5	27	20.5		
รายได้ (บาท)										
≤1,000	9	13.2	34	50.0	7	10.3	18	26.5		
1,001 - 3,000	21	12.7	94	56.6	10	6.0	41	24.7		
>3,000	12	13.3	57	63.3	8	8.9	13	14.4		

2. การใส่ฟันเทียม จากการตรวจสภาพการมีฟันในปาก จำนวน 342 คน พบว่า ผู้สูงอายุ ตัวอย่างส่วนใหญ่จะไม่ใส่ฟันเทียมร้อยละ 70.1 ใส่ฟันเทียมร้อยละ 29.9 (n = 97) ซึ่งเป็นฟันเทียมชนิดถอดได้ ร้อยละ 100.0 ซึ่งส่วนใหญ่จะใส่ฟันเทียมทั้งปาก คือ ใส่ฟันบนและฟันล่างร้อยละ 82.5 มีส่วนน้อยที่ใส่ฟันเทียมเฉพาะฟันบน ร้อยละ 17.5 โดยมีระยะเวลาการใส่ฟันเทียม 5-10 ปี ร้อยละ 48.5 รองลงมาใส่ฟันเทียมตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ร้อยละ 31.9 และใส่ฟันเทียมน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 19.6 ผู้สูงอายุตัวอย่างมีระยะเวลาการใส่ฟันเทียมต่ำสุด 1 ปี และสูงสุด 25 ปี ระยะเวลาการใส่ฟันเทียมเฉลี่ย 2.92 ปี ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามการใส่ฟันเทียม

	จำนวน	ร้อยละ
1.ชนิด		
มีเฉพาะชนิดที่ถอดได้	97	100.0
2.ตำแหน่งที่ใส่		
ฟันบน	17	17.5
ฟันบนและล่าง	80	82.5
3.ระยะเวลาที่ใส่		
น้อยกว่า 5 ปี	19	19.6
5 - 10 ปี	47	48.5
ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป	31	31.9

หมายเหตุ

ระยะเวลาที่ใส่ฟันเทียม น้อยสุด 1 ปี สูงสุด 25 ปี ระยะเวลาเฉลี่ย 2.92 ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระยะเวลา 5.74 ปี

3. จำนวนฟันแท้ที่ใช้งานได้ จากการตรวจฟันสภาพภายในช่องปากของผู้สูงอายุตัวอย่าง จำนวน 324 คน พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างที่ไม่มีฟันแท้ใช้งานได้เฉลี่ยร้อยละ 35.2 เป็นชายร้อยละ 27.4 เป็นหญิงร้อยละ 44.3 มีอายุมากกว่า 70 ปีขึ้นไปร้อยละ 46.6 รองลงมามีอายุระหว่าง 65 - 69 ร้อยละ 38.5 และมีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 23.2 ระดับการศึกษาผู้สูงอายุตัวอย่างไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 38.5 และศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 30.3 การมีรายได้ ส่วนใหญ่จะมีรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท รองลงมามีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท และมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ร้อยละ 39.7, 37.3, 27.8 ตามลำดับ

ผู้สูงอายุตัวอย่างที่มีฟันแท้ใช้งานได้ไม่น้อยกว่า 20 ซี่ ร้อยละ 56.2 เป็นชายร้อยละ 62.3 เป็นหญิง ร้อยละ 49.0 มีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 59.2 รองลงมามีอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 57.3 และมีอายุตั้งแต่ 70 ปี ขึ้นไปร้อยละ 51.5 ส่วนการศึกษาผู้สูงอายุมีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 58.3 นอกจากนั้นไม่ได้เรียนหนังสือ 54.7 ด้านรายได้จะมีรายได้มากกว่า 3,000 บาทขึ้นไป รองลงมามีรายได้ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท และมีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท ร้อยละ 65.6, 52.9, 52.4 ตามลำดับ

ผู้สูงอายุตัวอย่างที่มีฟันแท้ใช้งานได้น้อย 20 ซี่ขึ้นไป ร้อยละ 8.6 เป็นชายร้อยละ 10.3 เป็นหญิงร้อยละ 6.7 มีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 17.6 รองลงมามีอายุระหว่าง 65-69 ปี ร้อยละ 4.2 และมีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 1.9 การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 11.4 และไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 6.8 การมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท รองลงมามีรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท และมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 10.2, 7.4, 6.7 ตามลำดับ

เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square test) จำนวนฟันแท้ที่ใช้งาน ได้มีความสัมพันธ์กับเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความสัมพันธ์กับ อายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการศึกษาและรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามจำนวนฟันแท้ที่ใช้งานได้และข้อมูลส่วนบุคคล

	ไม่มีเลข		มีน้อยกว่า 20 ซี่		มีตั้งแต่ 20 ซี่ขึ้นไป		ผลการทดสอบ	
	n	%	n	%	n	%	χ^2	p
ยอดรวม	114	35.2	182	56.2	28	8.6	10.22	0.006
เพศ								
ชาย	48	27.4	109	62.3	18	10.3		
หญิง	66	44.3	73	49.0	10	6.7	29.04	0.000
อายุ (ปี)								
<65	29	23.2	74	59.2	22	17.6		
65 - 69	37	38.5	55	57.3	4	4.2		
≥70	48	46.6	53	51.5	2	1.9		
การศึกษา							3.60	0.165
ไม่ได้เรียน	74	38.5	105	54.7	13	6.8		
ประถมและสูงกว่า	40	30.3	77	58.3	15	11.4		
รายได้ (บาท)							5.00	0.287
≤1,000	27	39.7	36	52.9	5	7.4		
1,001 - 3,000	62	37.3	87	52.4	17	10.2		
>3,000	25	27.8	59	65.6	6	6.7		

4. จำนวนฟันที่มีในปาก จำนวนฟันผุต้องถอนและโยกต้องถอน จากการตรวจสภาพการ มีฟันในปาก จำนวน 324 คน พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างมีจำนวนฟันที่มีในปากส่วนใหญ่จะเป็นฟันแท้ หน้าล่าง ร้อยละ 60.8 รองลงมาเป็นฟันแท้หลังล่าง ร้อยละ 58.3 และฟันแท่น้ำบนและฟันแท้ หลังบน ร้อยละ 51.5 ส่วนฟันผุต้องถอนจะพบในฟันแท่น้ำบน ฟันแท้หน้าล่าง ฟันแท้หลังบน และฟันแท้หลังล่าง ร้อยละ 34.3, 32.7, 26.9, 21.0 ตามลำดับ ส่วนฟันโยกต้องถอนจะพบในฟันแท้ หน้าล่างร้อยละ 22.8 รองลงมาเป็นฟันแท่น้ำบนร้อยละ 18.5 และฟันแท้หลังบนและล่างร้อยละ 8.3 ตารางที่ 20

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามจำนวนฟันผุและโยกต้องถอน

	จำนวนฟันที่มีในปาก		ผุต้องถอน		โยกต้องถอน	
	n	%	n	%	n	%
ฟันแท่น้ำบน	167	51.5	111	34.3	60	18.5
ฟันแท้หน้าล่าง	197	60.8	106	32.7	74	22.8
ฟันแท้หลังบน	167	51.5	87	26.9	27	8.3
ฟันแท้หลังล่าง	189	58.3	68	21.0	27	8.3

5. จำนวนคู่สบฟันหลังของผู้สูงอายุที่ได้จากการตรวจสภาพการมีฟัน จำนวน 324 คน ซึ่ง การสบฟันหลังจะต้องมีการสบกันอย่างน้อย 4 คู่ ทั้งซ้ายขวา พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างมีคู่สบฟันหลัง ประเภทฟันแท้กับฟันแท้จำนวน 4 คู่ ร้อยละ 6.9 (n = 130) รองลงมาจำนวน 3 คู่ ร้อยละ 11.5 และ จำนวน 2 คู่ ร้อยละ 36.9 ส่วนการสบฟันหลังประเภทฟันแท้กับฟันเทียมมีการสบฟัน จำนวน 4 คู่ รองลงมาจำนวน 3 คู่ จำนวน 2 คู่ และจำนวน 1 คู่ ร้อยละ 11.1, 16.7, 50.0, 22.2 ตามลำดับ (n = 18) และการสบฟันหลังประเภทฟันเทียมกับฟันเทียมจำนวน 4 คู่ ร้อยละ 100.0 (n = 72) ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามจำนวนคู่สับฟันหลัง

จำนวนคู่	ฟันแท้กับฟันแท้ (130)		ฟันแท้กับฟันเทียม (18)		ฟันเทียมกับฟันเทียม (72)	
	n	%	n	%	n	%
1	58	44.6	4	22.2	0	0
2	48	36.9	9	50.0	0	0
3	15	11.5	3	16.7	0	0
4	9	6.9	2	11.1	72	100.0

6. จำนวนคู่สับฟันหลัง จากการตรวจฟัน จำนวน 324 คน พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างมีจำนวนคู่สับครบ 4 คู่ ร้อยละ 25.6 เป็นชายร้อยละ 17.1 เป็นหญิงร้อยละ 35.6 มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 30.1 รองลงมาอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 24.8 และ มีอายุระหว่าง 65-69 ปี ร้อยละ 21.9 ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 27.6 และศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 22.7 ส่วนการมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างจะมีรายได้ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท รองลงมาได้ระหว่าง 1,000- 3,000 บาท และมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 30.9, 28.3, 16.7 ตามลำดับ

ผู้สูงอายุตัวอย่างมีจำนวนคู่สับไม่ครบ 4 คู่ ร้อยละ 42.0 เป็นชายร้อยละ 52.0 เป็นหญิงร้อยละ 30.2 มีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 51.2 รองลงมาอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 37.5 และมีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 35.0 การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 46.2 และไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 39.1 การมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป รองลงมาได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท และมีรายได้ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 54.4, 43.4, 22.1 ตามลำดับ

ผู้สูงอายุตัวอย่างที่ไม่มีฟันคู่สับ ร้อยละ 32.4 เป็นชายร้อยละ 30.9 เป็นหญิงร้อยละ 34.2 มีอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 40.6 รองลงมาอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 35.0 และมีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 24.0 ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 33.3 และศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 31.1 การมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท รองลงมาได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป และมีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท ร้อยละ 47.1, 28.9, 28.3 ตามลำดับ

เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square test) จำนวนคู่สับฟันหลังมีความสัมพันธ์กันกับเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์กันกับอายุและรายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาได้ไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามจำนวนคู่สบฟันหลังกับตามเพศ อายุ การศึกษาและรายได้

	มีคู่สบครบ		มีคู่สบไม่ครบ		ไม่มีฟันคู่สบ		ผลการทดสอบ	
	n	%	n	%	n	%	χ^2	p
ขอยรวม	83	25.6	136	42.0	105	32.4	20.06	0.000
เพศ								
ชาย	30	17.1	91	52.0	54	30.9		
หญิง	53	35.6	45	30.2	51	34.2	10.50	0.033
อายุ (ปี)								
<65	31	24.8	64	51.2	30	24.0		
65 - 69	21	21.9	36	37.5	39	40.6	1.80	0.406
≥70	31	30.1	36	35.0	36	35.0		
การศึกษา								
ไม่ได้เรียน	53	27.6	75	39.1	64	33.3	19.56	0.001
ประถมและสูงกว่า	30	22.7	61	46.2	41	31.1		
รายได้ (บาท)								
≤1,000	21	30.9	15	22.1	32	47.1		
1,001 - 3,000	47	28.3	72	43.4	47	28.3		
>3,000	15	16.7	49	54.4	26	28.9		

การดูแลความสะอาดช่องปาก

1. การทำความสะอาดสำหรับผู้ไม่มีฟัน จำนวน 42 คน พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างจะไม่เคย บ้วนปากหลังอาหาร รองลงมาไม่ใช้น้ำยาบ้วนปากเพื่อทำความสะอาดฟันและไม่ตรวจสภาพช่อง ปากตนเอง ร้อยละ 4.8, 92.9, 73.8 ตามลำดับ สำหรับการทำความสะอาดเป็นบางวัน ผู้สูงอายุ ตัวอย่างจะบ้วนปากหลังอาหาร รองลงมาบ้วนปากก่อนนอนและบ้วนปากหลังตื่นนอนตอนเช้า ร้อยละ 33.3, 21.4, 4.8 ตามลำดับ ส่วนการใช้น้ำยาบ้วนปากและตรวจสภาพช่องปากในบางวันนั้น ร้อยละ 0.9 และ 21.4 การทำความสะอาดทุกวันจะบ้วนปากหลังตื่นนอนตอนเช้า ก่อนนอนและ หลังอาหาร ร้อยละ 95.2, 78.6, 61.9 ตามลำดับ นอกจากนี้จะตรวจสภาพช่องปากตนเองทุกวัน ร้อยละ 4.8 เท่านั้น ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกการทำความสะอาดสำหรับผู้ไม่มีฟัน

การทำความสะอาดฟัน	ไม่เคย		บางวัน		ทุกวัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การบ้วนปาก						
1.1 ดื่นนอนตอนเช้า	0	0	2	4.8	40	95.2
1.2 หลังอาหาร	2	4.8	14	33.3	26	61.9
1.3 ก่อนนอน	0	0	9	21.4	33	78.6
2. ใช้น้ำยาบ้วนปาก	39	92.9	3	0.9	0	0
3. ตรวจสอบสภาพช่องปากเอง	31	73.8	9	21.4	2	4.8

การทำความสะอาดของช่องปากสำหรับผู้สูงอายุตัวอย่างที่ไม่มีฟัน ที่มีการดูแลความสะอาดไม่ดี ร้อยละ 14.3 เป็นชายร้อยละ 13.6 เป็นหญิงร้อยละ 15.0 มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 16.7 มีอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 15.8 ศึกษาาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 30.8 และ ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 6.9 ส่วนการมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างจะมีรายได้ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท รองลงมา มีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป และมีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท ร้อยละ 33.3, 16.7, 4.8 ตามลำดับ

การดูแลความสะอาดในระดับปานกลางร้อยละ 76.2 เป็นชายร้อยละ 77.3 เป็นหญิงร้อยละ 75.0 มีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 100.0 รองลงมามีอายุระหว่าง 65-69 ปี ร้อยละ 73.7 และมีอายุ ตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 72.2 ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 89.7 และการศึกษาาระดับประถมศึกษา หรือสูงกว่าร้อยละ 46.2 การมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป รองลงมามี รายได้ระหว่าง 1,000- 3,000 บาท และมีรายได้ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 75.0, 85.7, 55.6 ตามลำดับ

การดูแลความสะอาดในระดับดี ร้อยละ 9.5 เป็นชายร้อยละ 9.1 เป็นหญิงร้อยละ 10.0 มี อายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 11.1 และอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 10.5 ศึกษาาระดับประถม ศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 23.1 และไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 3.4 การมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมี รายได้น้อยกว่า 1,000 บาท รองลงมามีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป และมีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท ร้อยละ 11.1, 9.5, 8.3 ตามลำดับ

เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square test) การทำความสะอาด ของช่องปากสำหรับผู้สูงอายุตัวอย่างที่ไม่มีฟัน มีความสัมพันธ์กับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ อายุและรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามการดูแลความสะอาดช่องปากของผู้สูงอายุที่ไม่มีฟันกับเพศ อายุ การศึกษาและรายได้

	ไม่ดี		ปานกลาง		ดี		ผลการทดสอบ	
	n	%	n	%	n	%	χ^2	p
ยอดรวม	6	14.3	32	76.2	4	9.5	0.03	0.985
เพศ								
ชาย	3	13.6	17	77.3	2	9.1		
หญิง	3	15.0	15	75.0	2	10.0	1.78	0.775
อายุ (ปี)								
<65	0	0.0	5	100.0	0	0.0		
65 - 69	3	15.8	14	73.7	2	10.5	9.44	0.009
≥70	3	16.7	13	72.2	2	11.1		
การศึกษา								
ไม่ได้เรียน	2	6.9	26	89.7	1	3.4	4.46	0.347
ประถมและสูงกว่า	4	30.8	6	46.2	3	23.1		
รายได้ (บาท)								
≤1,000	3	33.3	5	55.6	1	11.1		
1,000 - 3,000	1	4.8	18	85.7	2	9.5		
>3,000	2	16.7	9	75.0	1	8.3		

2. การทำความสะอาดสำหรับผู้มีฟันแท้ทั้งปาก จำนวน 185 คน พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างจะไม่ทำความสะอาดฟันโดยการแปรงฟันหลังรับประทานอาหารเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.9 และก่อนนอนร้อยละ 15.1 ไม่มีการใช้แปรงหรือยาสีฟันทำความสะอาดร้อยละ 0.5 ไม่มีการใช้ยาสีฟันที่ผสมฟลูออไรด์ร้อยละ 1.6 หลังแปรงฟันจะไม่ทำความสะอาดลิ้นด้วยการแปรงลิ้น ร้อยละ 85.4 และจะไม่เคยใช้อุปกรณ์อื่นเสริม คือ น้ำยาผสมฟลูออไรด์บ้วนปาก ร้อยละ 91.4 ไหมขัดฟันหรือไม่จิ้มฟัน ร้อยละ 81.1 ในการทำความสะอาด และไม่เคยตรวจสภาพช่องปากตนเองร้อยละ 56.2

การทำความสะอาดฟันเป็นบางวัน โดยการแปรงฟันก่อนเข้านอน รองลงมาหลังรับประทานอาหารและหลังตื่นนอนตอนเช้า ร้อยละ 43.2, 36.8, 7.6 ตามลำดับ การใช้แปรงหรือยาสีฟันทำความสะอาด ร้อยละ 20.0 การใช้ยาสีฟันที่ผสมฟลูออไรด์ร้อยละ 19.4 หลังแปรงฟันจะทำความสะอาดลิ้นด้วยการแปรงลิ้น ร้อยละ 10.3 ด้านการใช้อุปกรณ์อื่นเสริม คือ น้ำยาผสมฟลูออไรด์บ้วนปาก ร้อยละ 6.5 ไหมขัดฟันหรือไม่จิ้มฟัน ร้อยละ 17.8 และการตรวจสภาพช่องปากตนเองร้อยละ 40.5

การทำความสะอาดฟันทุกวัน โดยการแปรงฟันหลังตื่นนอนตอนเช้า แปรงฟันก่อนนอน และแปรงฟันหลังอาหาร ร้อยละ 92.4, 41.6, 5.4 ตามลำดับ มีการใช้แปรงและยาสีฟันทุกครั้ง ร้อยละ 79.5 ซึ่งเป็นยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ร้อยละ 79.0 หลังแปรงฟันจะทำความสะอาดลิ้นด้วยการแปรงลิ้น ร้อยละ 4.3 การใช้น้ำยาผสมฟลูออไรด์บ้วนปากเลยร้อยละ 2.1 และการใช้ไหมขัดฟันหรือไม่จิ้มฟันร้อยละ 1.1 และการตรวจสภาพช่องปากด้วยตนเองร้อยละ 3.3 ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกการทำความสะอาดสำหรับผู้มีฟันแท้ทั้งปาก

การทำความสะอาดฟัน	ไม่เคย		บางวัน		ทุกวัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. แปรงฟันตอนเช้าหลังตื่นนอน	0	0	14	7.6	171	92.4
2. แปรงฟันหลังรับประทานอาหาร	107	57.9	68	36.8	10	5.4
3. แปรงฟันก่อนนอน	28	15.1	80	43.2	77	41.6
4. ใช้แปรงและยาสีฟันแปรงทุกครั้ง	1	0.5	37	20.0	147	79.5
5. ใช้ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์	3	1.6	36	19.4	146	79.0
6. ใช้น้ำยาผสมฟลูออไรด์บ้วนปาก	169	91.4	12	6.5	4	2.1
7. ใช้ไหมขัดฟัน หรือไม่จิ้มฟัน	150	81.1	33	17.8	2	1.1
8. หลังแปรงฟัน แปรงลิ้นด้วย	158	85.4	19	10.3	8	4.3
9. การตรวจสภาพช่องปาก	104	56.2	75	40.5	6	3.3

การทำความสะอาดของช่องปากสำหรับผู้สูงอายุตัวอย่างที่มีฟันแท้ทั้งปากที่มีการดูแลความสะอาดไม่ดี ร้อยละ 29.7 เป็นชายร้อยละ 22.9 เป็นหญิงร้อยละ 39.5 มีอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 35.3 รองลงมาอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 34.8 และมีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 23.9 ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 34.3 และศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 24.4 ส่วนการมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างจะมีรายได้ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท รองลงมารายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท

มี และมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 50.0, 28.7, 19.3 ตามลำดับ

การดูแลความสะอาดในระดับปานกลางร้อยละ 67.0 เป็นชายร้อยละ 74.3 เป็นหญิงร้อยละ 56.6 มีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 72.7 รองลงมามีอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 62.7 และมีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 60.9 การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 75.6 และไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 59.6 การมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 1,000- 3,000 บาท และมีรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 78.9, 66.0, 50.0 ตามลำดับ

การดูแลความสะอาดในระดับดี ร้อยละ 3.2 เป็นชายร้อยละ 2.8 เป็นหญิงร้อยละ 3.9 มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 4.3 รองลงมา มีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 3.4 และอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 2.0 ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 6.1 การมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างจะมีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท ร้อยละ 5.3 และมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 1.8

เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square test) การทำความสะอาดของช่องปากสำหรับผู้สูงอายุตัวอย่างที่มีฟันแท้ทั้งปากมีความสัมพันธ์กับเพศ การศึกษา และรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามการดูแลความสะอาดช่องปากของผู้สูงอายุที่มีฟันแท้ทั้งปากกับเพศ อายุ การศึกษาและรายได้

	ไม่ดี		ปานกลาง		ดี		ผลการทดสอบ	
	n	%	n	%	n	%	χ^2	p
ยอกรวม	55	29.7	124	67.0	6	3.2	6.41	0.040
เพศ								
ชาย	25	22.9	81	74.3	3	2.8		
หญิง	30	39.5	43	56.6	3	3.9	3.21	0.523
อายุ (ปี)								
<65	21	23.9	64	72.7	3	3.4		
65 - 69	18	35.3	32	62.7	1	2.0		
≥70	16	34.8	28	60.9	2	4.3		
การศึกษา							8.49	0.014
ไม่ได้เรียน	34	34.3	59	59.6	6	6.1		
ประถมและสูงกว่า	21	24.4	65	75.6	0	0.0		
รายได้ (บาท)							12.25	0.016
≤1,000	17	50.0	17	50.0	0	0.0		
1,000 - 3,000	27	28.7	62	66.0	5	5.3		
>3,000	11	19.3	45	78.9	1	1.8		

3. การทำความสะอาดสำหรับผู้มีฟันแท้ผสมฟันเทียม จำนวน 25 คน พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างไม่เคยทำความสะอาดโดยการแปรงฟันหลังอาหารร้อยละ 28.0 และไม่เคยตรวจสภาพช่องปากด้วยตนเอง ร้อยละ 24.0

การทำความสะอาดฟันเป็นบางวัน โดยการแปรงฟันหลังอาหารร้อยละ 48.0 และแปรงฟันก่อนนอนร้อยละ 20.0 การทำความสะอาดฟันเทียมด้วยยาสีฟันหรือสบู่อ้อยละ 4.0 และตรวจสภาพช่องปากด้วยตนเองเป็นบางวันร้อยละ 76.0

การทำความสะอาดทุกวัน ส่วนใหญ่มีการแปรงฟันหลังตื่นนอนตอนเช้า รองลงมา ก่อนนอน และหลังรับประทานอาหาร ร้อยละ 100.0, 80.0, 24.0 ตามลำดับ การทำความสะอาดฟันเทียม

ส่วนใหญ่ใช้ยาสีฟันหรือสบู่อ้อยละ 96.0 และไม่มีผู้สูงอายุตัวอย่างคนใดที่ตรวจสภาพช่องปากตนเองทุกวัน ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกการทำความสะอาดสำหรับผู้มีฟันแท้ผสมฟันเทียม

การทำความสะอาดฟัน	ไม่เคย		บางวัน		ทุกวัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. แปรงฟัน ตื่นนอนตอนเช้า	0	0	0	0	25	100.0
2. แปรงฟันหลังอาหาร	7	28.0	12	48.0	6	24.0
3. แปรงฟันก่อนนอน	0	0	5	20.0	20	80.0
4. ทำความสะอาดฟันเทียมด้วยยาสีฟันหรือสบู่อ้อยละ	0	0	1	4.0	24	96.0
5. ตรวจสภาพช่องปาก	6	24.0	19	76.0	0	0

การทำความสะอาดของช่องปากสำหรับผู้สูงอายุตัวอย่างที่มีฟันผสม ที่มีการดูแลความสะอาดไม่ดี ร้อยละ 16.0 เป็นชายร้อยละ 16.7 เป็นหญิงร้อยละ 14.3 ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 44.4 ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 21.1 ส่วนการมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างจะมีรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 42.9 และมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 12.5

การดูแลความสะอาดในระดับปานกลางร้อยละ 60.0 เป็นชายร้อยละ 61.1 เป็นหญิงร้อยละ 57.1 มีอายุระหว่าง 65-69 ปี ร้อยละ 87.5 รองลงมาอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 62.5 และมีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 33.3 การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 66.7 และไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 57.9 การมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้ระหว่าง 1,000- 3,000 บาท รองลงมามีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป และมีรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 80.0, 50.0, 42.9 ตามลำดับ

การดูแลความสะอาดในระดับดี ร้อยละ 24.0 เป็นชายร้อยละ 22.2 เป็นหญิงร้อยละ 28.6 มีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 37.5 รองลงมาอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 22.2 และอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 12.5 การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 33.1 และไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 21.1 การมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป รองลงมามีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท และมีรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 37.5, 20.0, 14.3 ตามลำดับ

เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square test) การทำความสะอาดของช่องปากสำหรับผู้สูงอายุตัวอย่างที่มีฟันผสม มีความสัมพันธ์กับอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ การศึกษา และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามการดูแลความสะอาดช่องปากของผู้สูงอายุที่มีฟันผสม (ฟันแท้+ฟันเทียม) กับเพศ อายุ การศึกษาและรายได้

	ไม่ดี		ปานกลาง		ดี		ผลการทดสอบ	
	n	%	n	%	n	%	χ^2	p
ยอดรวม	4	16.0	15	60.0	6	24.0	0.11	0.944
เพศ								
ชาย	3	16.7	11	61.1	4	22.2		
หญิง	1	14.3	4	57.1	2	28.6	10.25	0.036
อายุ (ปี)								
<65	0	0.0	5	62.5	3	37.5		
65 - 69	0	0.0	7	87.5	1	12.5		
≥70	4	44.4	3	33.3	2	22.2	1.61	0.447
การศึกษา								
ไม่ได้เรียน	4	21.1	11	57.9	4	21.1		
ประถมและสูงกว่า	0	0.0	4	66.7	6	33.1	6.91	0.141
รายได้ (บาท)								
≤1,000	3	42.9	3	42.9	1	14.3		
1,000 - 3,000	0	0.0	8	80.0	2	20.0		
>3,000	1	12.5	4	50.0	3	37.5		

4. การทำความสะอาดสำหรับผู้มีฟันเทียมทั้งปาก จำนวน 72 คน พบว่าผู้สูงอายุตัวอย่างไม่ทำความสะอาดช่องปากโดยการบ้วนปากหลังอาหารร้อยละ 13.9 ก่อนเข้านอนร้อยละ 1.4 การดูแลฟันเทียมจะไม่เคยถอดแช่น้ำร้อยละ 88.9 ไม่ใส่ฟันเทียมในตอนกลางคืนร้อยละ 1.4 และไม่เคยตรวจสภาพช่องปากด้วยตนเองเลยร้อยละ 48.6

การทำความสะอาดช่องปากเป็นบางวันของผู้สูงอายุตัวอย่าง คือ การบ้วนปากจะบ้วน หลังอาหาร ก่อนนอน และตื่นนอนตอนเช้า ร้อยละ 50.0, 37.5, 5.6 ตามลำดับ การทำความสะอาด ฟันเทียมด้วยยาสีฟันหรือสบู่ร้อยละ 11.1 การดูแลฟันเทียมโดยถอดฟันเทียมแช่น้ำรวมทั้งการใส่ ฟันเทียมตอนกลางคืนร้อยละ 9.7 และการตรวจสภาพช่องปากด้วยตนเองร้อยละ 45.8

การทำความสะอาดทุกวันของผู้สูงอายุตัวอย่าง คือ จะบ้วนปากเมื่อตื่นนอนตอนเช้า ก่อน นอนและหลังอาหาร ร้อยละ 94.4, 61.1, 36.1 ตามลำดับ ส่วนใหญ่จะทำความสะอาดฟันเทียมด้วย ยาสีฟันหรือสบู่ร้อยละ 88.9 หลังจากนั้นจะใส่ฟันเทียมทุกคืนร้อยละ 84.7 ทำให้ไม่เคยถอดฟัน เทียมแช่น้ำเลย ซึ่งจะมีส่วนน้อยมากที่ถอดฟันเทียมแช่น้ำเพียงร้อยละ 1.4 ส่วนการตรวจสภาพช่อง ปากด้วยตนเองมีการตรวจร้อยละ 5.6 ดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกการทำความสะอาดสำหรับผู้มีฟันเทียมทั้งปาก

การทำความสะอาดฟัน	ไม่เคย		บางวัน		ทุกวัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การบ้วนปากตื่นนอนตอนเช้า	0	0	4	5.6	68	94.4
2. การบ้วนปากหลังอาหาร	10	13.9	36	50.0	26	36.1
3. การบ้วนปากก่อนนอน	1	1.4	27	37.5	44	61.1
4. ทำความสะอาดฟันเทียมด้วย ยาสีฟันหรือสบู่	0	0	8	11.1	64	88.9
5. การถอดฟันเทียมแช่น้ำ	64	88.9	7	9.7	1	1.4
6. การใส่ฟันเทียมตอนกลางคืน	1	1.4	7	9.7	64	88.9
7. ตรวจสภาพช่องปาก	35	48.6	33	45.8	4	5.6

การทำความสะอาดของช่องปากสำหรับผู้สูงอายุตัวอย่างที่มีฟันเทียมทั้งปาก ที่มีการดูแล ความสะอาดในระดับปานกลางร้อยละ 25.0 เป็นชายร้อยละ 23.1 เป็นหญิงร้อยละ 26.1 มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 30.0 รองลงมามีอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 22.2 และมีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 20.8 ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 26.7 และการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 22.2 การมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป รองลงมามีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท และมีรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 38.5, 29.3, 5.6 ตามลำดับ

การดูแลความสะอาดในระดับดี ร้อยละ 75.0 เป็นชายร้อยละ 76.9 เป็นหญิงร้อยละ 73.9 มีอายุน้อยกว่า 65 ปี ร้อยละ 79.2 รองลงมาอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ร้อยละ 77.8 และมีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 70.0 การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าร้อยละ 77.8 และไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 73.3 การมีรายได้ผู้สูงอายุตัวอย่างมีรายได้ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท รองลงนามีรายได้ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท และมีรายได้ตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 94.4, 70.7, 61.5 ตามลำดับ

เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square test) การทำความสะอาดของช่องปากสำหรับผู้สูงอายุตัวอย่างที่มีฟันเทียมทั้งปากไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ ดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุจำแนกตามการดูแลความสะอาดช่องปากของผู้สูงอายุที่ฟันเทียมทั้งปากกับเพศ อายุ การศึกษาและรายได้

	ไม่ดี		ปานกลาง		ดี		ผลการทดสอบ	
	n	%	n	%	n	%	χ^2	p
ยอดรวม	0	0.0	18	25.0	54	75.0	0.08	0.777
เพศ								
ชาย	0	0.0	6	23.1	20	76.9		
หญิง	0	0.0	12	26.1	34	73.9	0.69	0.706
อายุ (ปี)								
<65	0	0.0	5	20.8	19	79.2		
65 - 69	0	0.0	4	22.2	14	77.8		
≥70	0	0.0	9	30.0	21	70.0		
การศึกษา							0.18	0.673
ไม่ได้เรียน	0	0.0	12	26.7	33	73.3		
ประถมและสูงกว่า	0	0.0	6	22.2	21	77.8		
รายได้ (บาท)							5.28	0.071
≤1,000	0	0.0	1	5.6	17	94.4		
1,000 - 3,000	0	0.0	12	29.3	29	70.7		
>3,000	0	0.0	5	38.5	8	61.5		